

Solistički koncert

Krišto, Igor

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:731023>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ PJEVANJA

IGOR KRIŠTO

SOLISTIČKI KONCERT

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

doc. art. Vlaho Ljutić

Osijek, 2021.

Sadržaj

Sažetak	1
Uvod.....	2
1. Antonio Francesco Tenaglia: „Begli occhi mercede!“	3
1.1. Antonio Francesco Tenaglia.....	3
1.2. Analiza arije „Begli occhi mercede!“	3
2. Johann Sebastian Bach: „Deposuit potentes“	4
2.1. Johann Sebastian Bach.....	4
2.2. „Magnificat“	4
2.3. Analiza arije „Deposuit Potentes“	5
3. Pyotr Bulakhov: „Gori, gori moya zvezda“.....	7
3.1. Pyotr Bulakhov.....	7
3.2. Analiza pjesme „Gori, gori, moya zvezda“	7
4. Boris Sergejevič Šeremetjev: „Ya Vas lyubil“.....	9
4.1. Boris Sergejevič Šeremetjev	9
4.2. Analiza pjesme „Ja vas ljubil“	9
5. Rodolfo Falvo: „Dicitencello vuie“	11
5.1. Rodolfo Falvo	11
5.2. Analiza pjesme „Dicitencello vuie“	12
6. Salvatore Cardillo: „Core 'ngrato“	13
6.1. Salvatore Cardillo	13
6.2. Analiza pjesme „Core 'ngrato“	13
7. Josip Hatze: „Ljuven sanak“ i „Lađa u noći“	14
7.1. Josip Hatze.....	14
7.2. Analiza pjesme „Ljuven sanak“	14
7.3. Analiza pjesme „Lađa u noći“	15
8. Giuseppe Verdi: „Celeste Aida“	16
8.1. Giuseppe Verdi.....	16
8.2. Aida	16
8.3. Analiza arije „Celeste Aida“	19
9. Ruggero Leoncavallo: „Vesti la giubba“.....	21
9.1. Ruggero Leoncavallo	21
9.2. Pagliacci	21
9.3. Analiza arije „Vesti la Giubba“	24
10. Zaključak.....	26
11. Literatura.....	27

Sažetak

Ovaj diplomski rad obuhvaća biografije skladatelja, analize skladbi i prijevod teksta, njihov glazbeni oblik i umjetnički stil.

Analizirat će se arije antice, arije iz oratorija, pjesme ruskih i talijanskih skladatelja 19. i 20. stoljeća, pjesme hrvatskih skladatelja te operne arije.

Ključni pojmovi: arija, pjesma.

This graduat thesis includes composers biographies, song analysis and lyrics translations, their musical form, and artistic style.

Aria antica, oratorium aria, songs of Russian, Italian and Croatian composers from 19th and 20th century will be analyzed, along with operatic arias.

Keywords: aria, song.

Uvod

U ovom pismenom radu analizirat će se glazbeni program koji će biti izveden na diplomskom koncertu te biografije njihovih autora.

Program:

Antonio Francesco Tenaglia: „Begli occhi, merce“

Johann Sebastian Bach: „Deposuit Potentes“

Rodolfo Falvo: „Dicitencello vuie“

Salvatore Cardillo: „Core 'ngrato“

Pyotr Bulakhov: „Gori, gori moya zvezda“

Alexander Egorovich Varlamov: „Ja vas ljubil“

Josip Hatze: „Ljuven sanak“

„Lađa u noći“

Giuseppe Verdi: „Celeste Aida“

Ruggero Leoncavallo: „Vesti la giubba“

1. Antonio Francesco Tenaglia: „Begli occhi mercede!“

1.1. Antonio Francesco Tenaglia

Antonio Francesco Tenaglia, talijanski skladatelj, lutnjist, čembalist i kompozitor (Firenca, oko 1620. – Rim, listopad 1672.). Bio je u Rimu do 1644. godine u službi Donne Olimpie Aldobrandini, žene Camillia Pamphillia. Iste godine odlazi u službu kardinala Antonia Barberinija. 1654. godine vraća se u Rim. Sklada dvije opere, „*Il giudizio de Paride*“ (1656. godine) i „*Il Clearco*“ (1661. godine). Premda je bio vrstan čembalist, njegove skladbe za čembalo nisu toliko poznate.

1.2. Analiza arije „Begli occhi mercede!“

Begli occhi mercede!

Già sul l'indiche maremme

Non ti chiamo scior le vele

Al suo duolo un cor fedele

Non desia premio di gemme.

Lijepe oči, oh, milosti!

U beskrajnim močvarama ne

pozivam te da jedra razviješ.

Jedno vjerno srce za svoj bol ne

traži nagradu u draguljima.

Arija *Begli occhi mercede!* napisana je u d-molu u trodijelnom obliku (ABA). Ritam je u 3/4 mjeri. Dinamička oznaka je *piano* te počinje sa peterotaktnim klavirskim uvodom. Drugi dio arije je u 4/4 mjeri. Treći dio arije identičan je prvom dijelu, ali s *codom* na kraju od dva takta. Arija je tužnog karaktera.

2. Johann Sebastian Bach: „Deposuit potentes“

2.1. Johann Sebastian Bach

Johann Sebastian Bach, njemački skladatelj i orguljaš (Eisenach, 21. ožujka 1685. – Leipzig, 28. srpnja 1750.). Otac mu je bio gradski i dvorski glazbenik (Ambrosius Bach) od kojeg je dobio prve lekcije o sviranju violine, dok je čembalo i orgulje učio kod strica Johanna Christopha, a zatim kod brata koji ga je uputio u skladanje. 1703. godine postao je član dvorske kapele u Weimaru. 1723. godine prihvaća službu kantora u Leipzigu te na toj funkciji ostaje do kraja života. Osljepio je 1749. godine te je posljednje skladbe diktirao učeniku Johannu Christophu Altnikolu. Bach je nakon smrti ubrzo zaboravljen. Zanimanje za njegovu glazbu javlja se tek u 19. stoljeću. Poticaj za to bila je izvedba *Muke po Mateju* 1829. godine pod vodstvom Felixa Mendelssohna. Od najznačajnijih djela izdvaja se 6 *Branderburških koncerata*, 48 preludija i fuga u dva dijela (*Das Wohltemperierte Klavier*), 15 dvoglasnih i 15 troglasnih invencija, *Muka po Mateju* (*Matthäuspassion*), *Muka po Ivanu* (*Johannespassion*), *Božićni oratorij*, oko 250 crkvenih i svjetovnih kantata, velika misa u h-molu, oko 350 koralnih obrada za zbor i posljednje djelo *Umijeće fuge* (*Die Kunst der Fuge*, 1751.).

2.2. „Magnificat“

Magnificat je Bachov prvi veći oratorij na latinskom jeziku. Napisan je za peteroglasni zbor i pet solista (SSATB), barokni orkestar i timpane. Djelo je podijeljeno na dvanaest numera.

2.3. Analiza arije „Deposuit Potentes“

*Deposuit potentes de sede et
exaltavit humilis.*

*Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi
neznatne.*

Arija *Deposuit Potentes* je osma numera iz oratorija *Magnificat*. Napisana je u 3/4 mjeri u fis-molu. Dvodijelnog je oblika (AA'). Prvi dio započinje sa orkestralnim uvodom od četrnaest taktova. Bach je koristio tonsko slikanje te je prvu frazu (vidi sliku 1), *Deposuit potentes de sede* (*Silne zbaci s prijestolja*),

Slika 1

napisao sa silaznim koloraturama, a drugu frazu (vidi sliku 2), *et exaltavit humilis* (*a uzvisi neznatne*), sa uzlaznim. Nakon uzlaznih koloratura modulira u paralelni tonaliteta A-dur. Prvi i drugi dio arije odvojeni su orkestralnim dijelom koji je zaključak prvog dijela. U drugom dijelu Bach je također koristio tonsko slikanje kao i u prvom. Arija

zavšava *codom* od četrnaest taktova koja je komponirana isto kao i uvod na početku te zaključak prvog dijela.

Slika 2

3. Pyotr Bulakhov: „Gori, gori moya zvezda“

3.1. Pyotr Bulakhov

Pyotr Bulakhov, ruski skladatelj (Moskva, 1822. – Kuskovo, 2. prosinca 1885.). Njegov otac (Pyotr Alexandrovich Bulakhov) je bio pjevač, a njegov brat (Pavel Petrovich Bulakhov) skladatelj. Kćerka (Yevgeniya Ivanovna Zbruyeva) mu je bila operna pjevačica. Nije se crkveno oženio pa su mu obje kćerke službeno bile kćerke majčinog prvog muža. Liszt je napravio transkripciju za dvije njegove pjesme, „*Chanson bohémienne*“ i „*Russischer Galop*“.

3.2. Analiza pjesme „Gori, gori, moya zvezda“

<i>Gori, gori moya zvezda,</i>	<i>Sijaj, sijaj zvijezdo moja,</i>
<i>Zvezda lyubvi, privetnaya!</i>	<i>zvijezdo ljubavi!</i>
<i>Ty u menya odna zavetnaya,</i>	<i>Ti si moja jedina,</i>
<i>Drugoy ne budet nikogda.</i>	<i>druge neće biti nikad'.</i>
<i>Zvezda lyubvi, volshebnyaya,</i>	<i>Zvijezdo ljubavi, zvijezdo čarobna,</i>
<i>zvezda proshedshih luchih dnjej!</i>	<i>zvijezdo prošlih dana!</i>
<i>Ty budesh vечно nezabvennaya</i>	<i>Nikada te neće zaboraviti moja</i>
<i>v dushe izmuchennoy moyey!</i>	<i>izmučena duša.</i>
<i>Tvoih luchey nebesnoy siloyu</i>	<i>Nebeskom silom tvojih zraka</i>
<i>vsya zhizn' moya ozarena;</i>	<i>cijeli moj život je obasjan.</i>
<i>umru li ya ty nad mogiloyu</i>	<i>Ako umrem nad grobom gori,</i>
<i>gori, siyay, moya zvezda!</i>	<i>sijaj, moja zvijezdo!</i>

Pjesma *Gori, gori moya zvezda* napisana je u 4/4 mjeri u e-molu. Pjesma je dvodijelnog oblika (AB). Započinje instrumentalnim četverotaktnim uvodom, nakon čega slijedi četverotaktna fraza (prvi dio). Drugi dio sastoji se od male periode od osam taktova. Pjesma je strofnog oblika. Tužnog je karaktera.

4. Boris Sergejevič Šeremetjev: „Ya Vas lyubil“

4.1. Boris Sergejevič Šeremetjev

Boris Sergejevič Šeremetjev, ruski skladatelj amater (Moskva, 23. prosinca 1822. - Moskva, 28. prosinca 1906.). Najmlađi od desetero djece Sergeja Vasiljeviča Šeremetjeva i Varvare Petrovne. Bio je potporučnik. Nakon što je dao otkaz u vojnoj službi, pet godina je putovao po svijetu. Na tom putovanju susreo se s Rossinijem. 1853. godine sudjelovao je u Krimskom ratu. Prvo glazbeno djelo napisao je sa jedanaest godina i posvetio nećakinji Varenjki koja je imala godinu dana. 1859. godine napisao je romansu „Voleo sam Vas“ na tekst Aleksandra Puškina i posvetio ga grofici Berti Moltke. Napisao je i druge romanse: „Još me muči tuga“, „Na bučnom balu“, „Ne stoji mi da se šalim“, i pojedina djela za klavir. Umro je u Novospaskom samostanu.

4.2. Analiza pjesme „Ja vas ljubil“

*Ya Vas lyubil, lyubov` yesho byt`
mozhet, v dushe moyey ugasla ne
sovsem; no pust` ona Vas bol`she ne
trevozhit; ya ne hochu pechalit` Vas
nichem. Ya Vas lyubil bezmolvno,
beznadezhno, to robostyu, to
revnostyu tomim. Ya Vas lyubil tak
iskrenno, tak nezhno, kak day Vam
Bog lyubimoy byt` drugim.*

*Volio sam Vas; i ljubav još, možda,
Nije ugasla sva u srcu mom; No nek
Vas ona sad ne brine više, Ja neću
da Vas rastužujem njim. Volio sam
Vas nijemo i bez nade, S
ljubomorom i strepnjom srca svog;
Volio sam Vas iskreno i nježno,
Volio Vas tako drugi, dao Bog.*

Pjesma *Ya Vas lyubil* napisana je u 4/4 mjeri u A-duru. Pjesma započinje instrumentalnim uvodom od pet taktova. Prvi dio je mala perioda od osam taktova, nakon čega slijedi *codetta* od četiri takta koja služi kao most za drugi dio. Drugi dio je isti kao prvi. Na kraju pjesme je *coda* od devet taktova napisana u 3/4 mjeri.

5. Rodolfo Falvo: „Dicitencello vuie“

5.1. Rodolfo Falvo

Rodolfo Falvo, talijanski skladatelj (Napulj, 7. srpnja 1873. – Napulj, 4. prosinca 1937.). Bio je protagonist napolitanske pjesme. Nakon očeve prerane smrti bio je prisiljen raditi u kraljevskoj pošti, koju je napustio 1898. godine, kada je kao pjevač i komičar odlučio sudjelovati u napuljskoj *al caffè-concerto*. Zbog loše kritike povukao se i posvetio pisanju pjesama. 1904. godine napisao je reklamnu pjesmu „*O liquore Mago*“ nakon koje mu je suradnju ponudio Libero Bovio. Nakon prihvaćanja ponude, napisao je svoju prvu pjesmu „*Napulitana*“, koja postiže veliki uspjeh. 1911. godine pridružio se njemačkoj izdavačkoj kući *Musikwerke*, gdje je radio do 1914. godine, kada je zajedno sa Boviom, uoči prvog svjetskog rata stvorio *Canzone Garibaldi*, koju je *Polyphon* odbio objaviti zbog jasnog protu-Austrijskog režima. Falvo i Bovio prelaze u izdavačku kuću *La Canzonetta*. Loša autorska prava i ograničenje emitiranja u to doba prisili su većinu skladatelja na vrlo skromnu mjesečnu plaću. Najveći uspjeh Rodolfa Falva je pjesma „*Dicitencello vuie*“ koju je 1930. godine napisao na stihove Enza Fusca. Otpušten je iz *La Cantonette* te je zbog pogoršanog zdravlja umro 4. prosinca 1937. godine.

5.2. Analiza pjesme „Dicitencello vuie“

*Dicitencello a 'sta cumpagna vosta,
ch'aggio perduto 'o suonno e 'a fantasia*

*Ch' 'a penzo sempe, ch' è tutta 'a vita
mia.*

*I'n ce volesse dicere, ma nun ce'o
ssaccio di.*

'A voglio bene, 'a voglio bene assaie,

*Dicitencello vuie ca nun m'a scordo
maie.*

*E' na passione, cchiù forte 'e na catena,
ca me turmenta ll'anema e nun me
facampà.*

Na làcrema lucente v' è caduta,

diciteme nu poco, a che pensate?

*Cu' st'uocchie doce, vuie sola me
guardate.*

*Le vàmmece 'sta maschera, dicimmo 'a
verità.*

*Recite toj vašoj družbenici da sam
izgubio svoje snove i maštu,*

*na nju mislim uvijek, ona cijeli život je
moj. Ima nešto što bih joj rekao ali ne
znam kako. Nju volim, nju najviše
volim.*

*Recite joj vi da ja nju zaboraviti nikad
neću. Ona je strast jača nego lanac, što
mi muči dušu i ne da mi živjeti.*

Svjetlucava suza niz oko će skliznuti.

Reci mi na trenutak, na koga misliš?

*S očima tako slatkim, ti me sama
promatraš. Skinimo maske i recimo
istinu.*

Nju volim, nju najviše volim.

*Recite joj vi da ja nju zaboraviti nikad
neću. Ona je strast jača nego lanac,*

što mi muči dušu i ne da mi živjeti.

Pjesma *Dicitencello vuie* napisana je u 2/4 mjeri u c-molu. Pjesma je dvodijelnog oblika. Započinje instrumentalnim uvodom od osam taktova nakon čega slijedi rečenica od dvanaest taktova. Drugi dio je velika glazbena perioda od šesnaest taktova. Skladana je u stilu „*canzona Napolitana*“ u kojem je prvi dio (kitica) recitativnog karaktera a drugi dio (refren) raspjevaniji. Pjesma je tužnog karaktera.

6. Salvatore Cardillo: „Core 'ngrato“

6.1. Salvatore Cardillo

Salvatore Cardillo, talijansko-američki skladatelj (Napulj, 20. veljače 1874. –New York, 5. veljače 1947.) U Napulju je učio klavir i kompoziciju te je emigrirao 1903. godine u Ameriku kao student. Skladao je pjesme i filmsku glazbu.

6.2. Analiza pjesme „Core 'ngrato“

*Catari, Catari, pecchè me dici sti
parole amare, pecchè mme parle e
'o core me turmiente, Catari? Nun
te scurdà ca t'aggio date 'o core
Catari, nun te scurdà! Catari,
Catari, che vene a dicere, stu parlà
ca me dà spaseme? Tu nun ce
pienze a stu dolore mio, tu nun 'nce
pienze, tu nun te ne cure. Core,
core 'ngrato, t'aie pigliato 'a vita
mia, tutt'e passato e nun 'nce pienze
cchiù.*

*Katarina, Katarina, zašto gorke
riječi? Zašto mučiš srce moje,
Katarina? Ne zaboravi, dao sam ti
srce svoje. Katarina, ne zaboravi.
Katarina, Katarina, zašto odlaziš i
govoriš mi riječi gorke? Ne misliš
o mom bolu. Ne misliš o meni, nije
ti do mene stalo. Srce, srce
nezahvalno, ukrala si život moj.
Svemu je kraj i ne misliš više o tom.*

Pjesma *Core 'ngrato* napisana je u 4/4 mjeri u Es-duru. Dvodijelnog je oblika. Na početku je uvod od osam taktova, nakon čega slijedi prvi dio (dvanaest taktova, kitica), a potom drugi (osam taktova, refren). Uvod je napisan na melodiju iz drugog dijela. Napisana je u stilu „*canzona Napolitana*“.

7. Josip Hatze: „Ljuven sanak“ i „Lađa u noći“

7.1. Josip Hatze

Josip Hatze, hrvatski skladatelj i dirigent (Split, 21. ožujka 1879. – Split, 30. siječnja 1959.). Završio je kompoziciju 1902. godine u klasi P. Mascagnija na konzervatoriju „Gioachino Rossini“ u Pesaru. U Splitu je bio zborovođa pjevačkih društava Zvonimir (1906. – 1914.) i Guslar (1919. – 1929.) te kao nastavnik tehničke škole. 1943. godine otišao je u izbjeglištvo na Šoltu, Hvar, Vis, južnu Italiju i egipatski El Shatt. U Split se vratio 1945. godine. Glazbeni opus mu se uglavnom sastoji od vokalne glazbe. Napisao je šezdesetak solo pjesama, dvije opere (*Povratak* i *Adel i Mara*) i zborska djela.

7.2. Analiza pjesme „Ljuven sanak“

*Zaspala je djevojčica mala,
nad njom visi grana jorgovana,
pred njom cvatu mirisave ruže,
ponajljepši ures od bostana.
Leptir b'jeli ugledao djevu,
spustio se s grane jorgovana
na zaspalu djevojčicu malu,
med joj pije vrelih sa usana.
Leptir pije ali djeva snije
ljuven sanak ne otvara zjene.
Sve se trese grana jorgovana,
a od stida ruže se crvene!*

Pjesma „Ljuven sanak“ napisana je u 12/8 mjeri u G-duru sa dinamičkom oznakom *piano*. Pjesma je skladana u trodijelnom obliku (ABA). Na početku skladbe je kratki instrumentalni uvod od dva takta. Prvi dio pjesme je u G-duru te kroz kromatsko-tercnu modulaciju modulira u drugi dio pjesme te je u kontrastu na prvi dio. U zadnje taktu drugog dijela modulira natrag u G-dur. Treći dio je je identičan prvom ali bez instrumentalnog uvoda. Na kraju je kratka *coda* od dva takta. Pjesma je ljubavnog karaktera.

7.3. Analiza pjesme „Lađa u noći“

I tako je tiho i tako je n'jemo

kô da c'jeli svijet

zav'jek je zadr'jemo,

samo sa visine usred

mirne noći sv'jetle zlatne zv'jezde

anđeoske oči.

Katkad koja pane, kô da ljude žali,

sirotane što su po toj zemlji pali.

I tako je tiho i tako je n'jemo,

kô da c'jeli svijet

zav'jek je zadr'jemo.

Zaspalo je more tamo u daljini

zaplovila lađa mrka na pučini.

Bol i tuga brode

niz pučinu snenu,

da u zoru opet među ljude krenu.

Pjesma „Lađa u noći“ napisana je u 4/4 mjeri u Es-duru sa dinamičkom oznakom *piano*. Napisana je u dvodijelnom obliku. Prvi i drugi dio se razlikuju u instrumentalnoj pratnji dok je vokalna linija donekle drugačije napisana zbog ritma u tekstu.

8. Giuseppe Verdi: „Celeste Aida“

8.1. Giuseppe Verdi

Giuseppe Verdi, talijanski skladatelj (Roncole kod Busseta, 10. listopada. 1813. – Milano, 27. siječnja. 1901.). Vodeći skladatelj talijanske opere. Glazbenu naobrazbu započeo u Bussetu, gdje je svirao orgulje. Pohađao je privatne sate kompozicije kod Vincenza Lavigne. Nakon uspješnog debija u milanskoj Scali operom *Oberto, grof San Bonifacia* (1839.) djelovao je uglavnom u Milanu. Nakon *Nabucca* (1842.) započeo je veliki proboj na talijanski opernim scenama te je vrhunac doživio operama *Rigoletto* (1851.), *Il trovatore* (1853.) i *La traviata* (1853.). Međunarodnu slavu stekao je operom *Aida* (1871.) povodom otvorenja Sueskog kanala. Nakon ostvarenja financijske sigurnosti sa *Aidom*, djelomice se povukao iz javnog života i manje skladao. Zadnje dvije opere koje je napisao bile su *Otello* (1887.) te *Falstaff* (1893) koje su bile izrazito inovatine.

8.2. Aida

Aida je opera talijanskog skladatelja Giuseppe Verdija, u četiri čina. Libreto je napisao Antonio Ghislanzoni prema scenariju Augusta Mariettea. Praizvedena je u Kairu, 24. prosinca 1871. godine pod ravnanjem Giovannija Bottesinija.

Lica:

Aida, etiopska robinja - sopran

Kralj Egipta (Faraon) - bas

Amneris, kraljeva kći - mezzosopran

Radames, egipatski vojskovođa - tenor

Amonasro, etiopski kralj - bariton

Ramfis, Veliki svećenik - bas

Velika svećenica – sopran

Glasnik – tenor

Ostali: straža, svećenici, svećenice, velikodostojnici, egipatska vojska, etiopski robovi i zatvorenici, narod Egipta (zbor)

Mjesto radnje su egipatski gradovi Memfis i Teba u vrijeme vladavine Ramzesa III.

Prvi čin

U kraljevskom gradu Memfisu, Radames saznaje da je boginja Izida izabrala tko će predvoditi egipatsku vojsku u borbi protiv Etiopljana. Radames priželjkuje tu čast te se nada da će stečenom slavom impresionirati Aidu, etiopljansku robinju. Nailazi Amneris koja je potajno zaljubljena u Radamesa i teško podnosi činjenicu da je on zaljubljen u Aidu, njezinu robinju. Dolazi Faraon te objavljuje da je izabrani vojskovođa Radames. Aida ostaje sama te traži milost bogova prema Radamesu i za svoga oca koji je rat pokrenuo da ju oslobodi.

Drugi čin

Kako bi natjerala Aidu da prizna ljubav prema Radamesu, Amneris joj lažno objavi njegovu smrt. Vidjevši Aidu shrvanu u boli, Amneris shvaća njenu ljubav prema Radamesu i prijeti joj osvetom. Aida moli bogove za milostivu smrt.

Nakon što je pokorio Etiopljane, Radames s vojskom paradira pred Faraonom, koji ga proglašava spasiteljem Egipta i za nagradu mu daje Amnerisinu ruku. Na Radamesov zahtjev, Faraon oslobađa sve etiopske robove, te na Ramfisov savjet ne pušta Aidu i njenog oca, za kojeg ne znaju da je etiopski kralj.

Treći čin

Dan prije vjenčanja, u pratnji Ramfisa, Amneris dolazi u hram kako bi se molila. Aida čeka Radamesa u samoći žaleći za svojom domovinom. Pojavljuje se Amonasro koji nagovara Aidu da od Radamesa sazna egipatske ratne planove, ali ona odbija te ju Amonasro optužuje za buduću nesreću vlastitog naroda. Ona pristaje slomljenog duha i od Radamesa doznaje da će ponovno napasti Etiopljane. U tom trenutku iz hrama izlazi Amneris koja je to sve čula te Aida i Amonasro bježe, a Radames biva optužen za izdaju.

Četvrti čin

Amneris nudi Radamesu slobodu ako zaboravi Aidu i nju uzme za ženu. Radames odbija te je osuđen na smrt. Radamesa živog ukopavaju ispod hrama. Na temeljima hrama pojavljuje se Aida sa željom da umre zajedno sa Radamesom. Dok njih dvoje napuštaju ovu dolinu suza, u hramu iznad njih Amneris moli bogove da podari Radamesu vječni mir.

8.3. Analiza arije „Celeste Aida“

Se quel guerrier io fossi!

Se il mio sogno si avverasse!

*Un esercito di prodi da me
guidato...*

*e la vittoria... e il plauso di Menfi
tutta!*

*E a te, mia dolce Aida,
tornar di lauri cinto...*

*dirti: per te ho pugnato,
per te ho vinto!*

*Celeste Aida, forma divina,
mistico serto di luce e fior,
del mio pensiero tu sei regina,
tu di mia vita sei lo splendor.*

*Il tuo bel cielo vorrei ridarti,
le dolci brezze del patrio suol:
un regal serto sul crin posarti,
ergerti un trono vicino al sol.*

Da sam ja taj ratnik!

Da se moji snovi ostvare!

*Velika vosjka pod mojim
vodstvom...*

*i pobjeda... i slavlje cijelog
Memfisa!*

*Da se vratim tebi, moja draga
Aida, okrunjen lovorikama...*

*da ti kažem: za tebe sam se borio,
za tebe sam pobijedio!*

*Nebeska Aido, božanskog oblika,
vijencu mističnog svjetla i cvijeća,
u mojim mislima si kraljica,
ti si svjetlo mog života.*

*Vratit ću se pod tvoje nebo,
u nježne povjetarce tvoje zemlje,
na tvoje čelo stavit ću krunu,
sagradit' ću ti tron pokraj sunca.*

Celeste Aida je tenorska arija iz opere *Aida* i smatra se jednom od najtežih tenorskih arija. Skladana je u 6/8 mjeri u B-duru. Arija je složenog dvodijelnog oblika (AB). Prvi dio (A) sastavljen je od velike periode nepravilnog broja taktova (8+5), nakon čega slijedi B dio koji je zapravo velika rečenica od devet taktova. Nakon toga slijedi A dio

sa izmjenjenom pratnjom, a poslije toga opet ide nešto kraći B dio sa izmjenjenom melodijom, ali harmonije ostaju iste kao u prvom B. Završava *codom* od sedam taktova u kojoj se pojavljuje dinamička oznaka *pppp* gdje tenor na kraju pjeva b^1 u *pp* (vidi sliku 3).

The musical score consists of three systems. The first system features a tenor vocal line (labeled 'R') and a piano accompaniment. The tenor part has lyrics: '- sar - ti, ergerti untro. no vi. cinoal sol, un tro - no vi. cinoal'. The piano part has dynamic markings *pppp*, *ppp*, and *dim.*. The second system continues the vocal line with lyrics: 'sol, un tro - no vi. ci. noal sol!'. The piano part has dynamic markings *pp* and *ppp*, and is marked *pp leggermente* and *morendo*. The third system shows the piano accompaniment with a dense texture of sixteenth notes, marked *ppp* and *allarg. e morendo*. A stage direction '(sulle ultime battute entra in scena Amneris)' is written below the piano part.

Slika 3

9. Ruggero Leoncavallo: „Vesti la giubba“

9.1. Ruggero Leoncavallo

Ruggero Leoncavallo, talijanski skladatelj, (Napulj, 23. travnja 1857. – Toscana, 9. kolovoza 1919.). Glazbu je učio u Bologni, a diplomirao talijansku književnost. Živio je kao kafanski glazbenik i nastavnik glazbe. Poznat je po svojim operetama i operama ponajviše operom *Pagliacci* koja mu je donijela slavu. Leoncavallo je bio libretist gotovo svim svojim operama i smatra ga se jednim od najboljih libretista uz Boita.

9.2. Pagliacci

Opera *Pagliacci* je talijanska opera koju je skladao i napisao libreto Ruggero Leoncavallo. Skladana je sa prologom i dva čina u stilu *predstave u predstavi*. To je jedina njegova opera koja se izvodi širom svijeta i najčešće se postavlja uz operu *Cavalleria rusticana* Pietra Mascagnija. Taj spoj se najčešće naziva *Cav e Pag*. Premijera je bila u *Teatro Dal Verne* u Milanu 21. svibnja 1892. godine. pod ravnanjem Artura Toscaninija. Opera je Leoncavallov odgovor na *Cavalleriu rusticanu*. Napisana je po istinitom događaju iz Leoncavallovog života.

Lica:

Canio, (*Pagliaccio*, *Columbinin* muž u predstavi) – tenor

Nedda, Canijeva žena (*Colombina*, *Pagliacciova žena* u predstavi) - sopran

Tonio, (*Taddeo* u predstavi) – bariton

Beppe, (*Arlecchino* u predstavi) – tenor

Silvio, Neddin ljubavnik – bariton

Zbor

Prolog

Opera počinje prologom. Tonio, obučen kao svoj lik *Taddeo*, obraća se publici („Si può? ... Si può? ... Signore! Signori! ... Un nido di memorie“). Podsjeća publiku da i glumci imaju osjećaje i da je predstava o stvarnim ljudima.

Prvi čin

U tri sata poslijepodne glumačka trupa dolazi u selo, gdje ju dočekuju oduševljeni mještani. Canio poziva narod te govori o temi večerašnje predstave: o ljubavnim problemima *Pagliacca* i najavljuje da će predstava početi sat vremena nakona zalaska sunca. Mještani ih pozivaju u krčmu, ali samo Tonio odbija. Jedan od mještana isprovocira Cania da Tonio planira ljubavnu aferu sa Nedom. Canio upozorava da u predstavi možda glumi glupog muža, ali da u stvarnom životu neće dozvoliti da drugi čovjek priđe Neddi, te po prvi put pokaže svoju ljubomoru. Isprepadan, mještanin ga upita sumnja li u Neddinu vjernost. Canio odgovara da joj vjeruje te ju poljubi u čelo. Sa crkvenim zvonom, narod odlazi. Canio i Beppe odlaze u krčmu, a Nedda ostaje sama.

Uznemirena Canievom ljutnjom („Qual fiamma avea nel guardo“) smiruje ju pjesma ptica („Stridono lassù“). Tonio se vraća te joj otkriva svoje osjećaje na što mu se ona podrugljivo nasmije. Isprovociran, zgrabi Neddu, ali ona se izvuče, udari ga i uspije ga otjerati.

Silvio, Neddin ljubavnik, dolazi iz krčme i pita ju da pobjegne s njim nakon predstave. Preplašena, ipak pristaje i kaže mu da će uvijek biti njegova. Tonio, koji je to sve prisluškivao, otrči da obavijesti Cania. Canio uspijeva stići na vrijeme, ali Silvio uspije pobjeći prije nego što ga Canio prepozna. Pošto ga ne uspijeva uhvatiti, prijeti nožem Neddi da otkrije ime ljubavnika, ali ova mu ne odaje ime. Beppe ga pokušava smiriti,

upozoravajući ga da se narod okuplja pred pozornicom. Slomljenog srca, Canio ostaje sam te se presvlači za predstavu („Vesti la giubba“).

Drugi čin

Kako se publika okuplja, Nedda obučena kao *Colombina*, prikuplja novac i upozorava Silvia da bude oprezan. *Colombininog* muža nema do jutra, a *Taddeo* je na tržnici. Nervozno iščekuje svog ljubavnika *Arlecchina*, koji dolazi pjevajući serenadu („O *Colombina*“) ispod njenog prozora. *Taddeo* se vraća i priznaje joj svoju ljubav, ali ga ona izrugla, udari po uhu i istjera iz sobe na što se publika nasmije. *Arlecchino* i *Colombina* večeraju i planiraju kako da *Canio* daju napitak za spavanje da oni mogu pobjeći. *Taddeo* se vraća uzrujan i upozorava da se *Canio* vraća i sumnja u vjernost svoje žene. Kako *Arlecchino* bježi kroz prozor, *Colombina* mu kaže: „uvijek ću biti tvoja!“

Canio čuje što je rekla i sam sebi kaže: „o Bože, te riječi!“ i pokušava nastaviti sa predstavom, ali gubi kontrolu i opet zahtjeva od Nedde da mu kaže ime ljubavnika. Nedda pokuša *Cania* podsjetiti da je publika upravo ispred njih. On joj odgovara sa *ariettom*: „No! Pagliaccio non son!“. Pjeva o tome da iako je njegovo lice blijedo, da to nije od šminke nego od srama kojeg mu je ona nanijela. Publika je oduševljena njegovom emocionalnom impresijom ne shvaćajući da je situacija realna.

Nedda, pokušavajući nastaviti sa predstavom, priznaje da ju je posjetio *Arlecchino*. *Canio* potpuno izgubi kontrolu nad sobom i zahtjeva od Nedde da joj kaže ime ljubavnika. Nedda se zakune da nikad neće izdati ime te postane jasno da više ne glume. Beppe traži od Tonia da intervenira, ali on odbija te zaustavlja Beppea da pomogne Neddi. Silvio se počinje probijati kroz publiku do scene. *Canio* uzme nož sa stola te probode Neddu. Prije nego što je umrla uzviknula je Silviju da joj pomogne.

Silvio napadne Cania, ali ga on ubije te izgovara pred užasnutom publikom posljednje riječi: „La commedia è finita“ („Komedija je završena“).

9.3. Analiza arije „Vesti la Giubba“

Recitar! Mentre preso dal delirio

non so più quel che dico

e quel che faccio!

Eppur è d'uopo sforzati! Bah!

Sei tu forse un uom?

Tu se' Pagliaccio!

Vesti la giubba e la faccia infarina.

La gente paga e rider vuole qua.

E se Arlechin t'invola Colombina,

ridi, Pagliaccio... e ognun

applaudirà!

Tramuta in lazzi lo spasmo ed il

pianto; in una smorfia il singhiozzo

e'l dolor...

Ah!Ridi, Pagliaccio,

sul tuo amore in franto!

Ridi del duol che t'avvelena il cor!

Glumi! Dok sam u deliriju, više ne

znam što govorim

niti što radim!

Ipak se moram potruditi! Bah!

Jesi li si uopće čovjek?

Ti si klaun!

Stavi kostim i našminkaj lice.

Ljudi plaćaju i žele se smijati.

Ako ti Harlekin otme Colombinu,

smij se klaunu i ljudi će

aplaudirati!

Pretvori tugu i suze u šalu,

svoju bol i jecaje u smijeh... ah!

Smij se, klaunu,

svojoj slomljenoj ljubavi!

Smij se svojoj tuzi

što ti truže srce!

Arija *Vesti la giubba* je tenorska arija iz opere *Pagliacci*. Ariju prethodi recitativ (*Recitar*) u kojoj Canio iznosi svoju gorčinu i nesigurnost. Svladan boli, završava recitativ sa silinom na tonu a¹ (vidi sliku 4).

The musical score for the aria "Vesti la giubba" from the opera "Pagliacci" is shown. It consists of two systems of music. The first system features a vocal line (C) and a piano accompaniment. The vocal line includes the lyrics: "duo - po... sfor - za - ti! Bah! sei tu for-se un uom? got to force my - self! Pshaw! Can't you be a man?". The piano accompaniment includes the markings "string. un poco" and "col canto". The second system features a vocal line (C) and a piano accompaniment. The vocal line includes the lyrics: "(laughing bitterly) Ah! Ah! Ah! Ah! Ah! Tu se' Pa - gliaccio! You're a Pa - gliaccio!". The piano accompaniment includes the markings "rit." and "(taking his head in his hands in despair)". The score ends with a double bar line and the marking "pp K. dr.".

Slika 4

Arija je napisna u e-molu u 2/4 taktu s mračnim karakterom. Skladana je kao nizovi rečenica, pa je stoga teško odrediti općeniti oblik osim po tekstu. U tom slučaju, možemo govoriti o trodijelnom obliku u kojem je svaki oblik odvojen nekom vrstom pauze ili usporenja.

10. Zaključak

Kroz ovaj diplomski rad analizirane su skladbe i životopisi skladatelja različitih stilova i jezika. U radu je obuhvaćen vremenski period od 17. do 20. stoljeća te zahtjeva različito glazbeno i pjevačko interpretiranje. Program zahtjeva određenu pjevačku prilagodbu. U skladbi *Deposuit potentes* od pjevača se očekuje pokretljivost glasa zbog koloraturnih pasaža, dok u arijama *Celeste Aida* i *Vesti la giubba* glasovnu jačinu i izdržljivost, ali tehničku pripremljenost jer se na kraju arije *Celeste Aida* nalazi *piano pianissimo* na tonu b¹, dok skladba *Begli occhi* zahtjeva komorniji ton. Ovaj diplomski rad je prikaz naučenog znanja i vještina diplomskog akademskog obrazovanja te ogledni primjer stečenih pjevačkih kompetencija.

11. Literatura

1. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 1. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
2. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 2. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
3. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 3. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
4. Kovačević, Krešimir. 1984. Leksikon Jugoslavenske Muzike (drugo izdanje). Zagreb: Jugoslavesnki leksikografski savez „Miroslav Krleža“.
5. Turkalj, Nenand. 1997. 125 opera. Zagreb: Školska knjiga.

Internetski izvori:

1. Tenaglia, Antonio Francesco. *Wikipedia*. Pristupljeno 25. 3. 2021.
https://it.wikipedia.org/wiki/Antonio_Francesco_Tenaglia
2. Bach, Johann Sebastian. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 25. 3. 2021.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=5085>
3. Bulakhov, Pyotr. *Wikipedia*. Pristupljeno 27. 3. 2021.
https://en.wikipedia.org/wiki/Pyotr_Bulakhov
4. Falvo, Rodolfo. *Wikipedia*. Pristupljeno 27. 3. 2021
https://it.wikipedia.org/wiki/Rodolfo_Falvo
5. Cardillo, Salvatore. *Wikipedia*. Pristupljeno 2. 4. 2021.
https://en.wikipedia.org/wiki/Salvatore_Cardillo
6. Hatze, Josip. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 3. 4. 2021.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=24573>
7. Verdi, Giuseppe. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 3. 4. 2021.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=64313>
8. Leoncavallo, Ruggero. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 6. 4. 2021.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=36054>